29/11/2019

Biserica şi literatura lucrează concret cu omul

De curând am avut ocazia să discutăm cu Evgheni Vodolazkin, unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori ruşi contemporani, publicat în România de Editura Humanitas-Fiction. Scriitorul rus a devenit faimos -datorită romanului „Laur”, care descrie viaţa unui medic de secol 15 dintr-o mică localitate provincială rusească. Împreună cu soţia sa, Tatiana, scriitorul a vizitat Biserica „Sfântul Nicolae”-Tabacu, acolo unde este îmbisericită comunitatea rusă din Bucureşti. La -finalul întâlnirii am discutat despre acest roman.

Domnule Vodolazkin, aţi descris în romanul „Laur” o viaţă de om cu totul aparte, ca desprinsă din cronicile vechi bisericeşti. Ce aţi vrut să subliniaţi prin intermediul acestui personaj?

Laur este un sfânt, chiar dacă în mare măsură inventat. Calea către sfinţenie este o cale grea şi nu e accesibilă tuturor. Chiar dacă Laur este inventat, nu este totuşi rupt de realitate, pentru că are la bază viața multor sfinţi ruşi şi bizantini. În acest sens, el este un personaj care adună în sine mai multe vieţi de sfinţi, cum ar fi cea a Xeniei de la Petersburg, a Sfântului Andrei cel Nebun pentru Hristos, Vasile Blajennâi şi a lui Nikola Koceanov din Novgorod, pe care eu l-am transbordat la

Pskov. Nu este o invenţie pură, ci fapte reale care au fost strămutate. Cred că literatura artistică are dreptul să facă aşa ceva. Calea sfinţeniei este, într-adevăr, una dificilă. Cunosc oameni care au un mod de viaţă curat, drept, dar nu cred că aceştia se apropie de sfinţenie. Îmi aduc aminte de un medic din Germania care ne-a ajutat dezinteresat să ne tratăm fiica, deşi asigurarea noastră nu acoperea acel tratament. Îmi mai amintesc de medicul Liza, cunoscută pentru faptul că mergea în diferite teatre de operaţiuni de război, unde aduna copii răniţi, pe care-i trata apoi la spitalul din Moscova. Ea a murit într-un accident aviatic. Mai târziu, soţul acesteia a declarat că Lizei i-a plăcut foarte mult cartea „Laur”. Sfântul este, dacă vreţi, o „anomalie” în societate. Sfântul este un om cu o moralitate deosebită. Omul obişnuit poate doar să tindă spre aşa ceva. În cartea mea, eu arăt un astfel de ideal, deşi chiar şi personajul meu are, de-a lungul vieţii, parte de ispite şi încercări. Laur a avut o tinereţe tumultuoasă. Soţia a murit din cauza lui şi el ştie acest lucru, fapt pentru care nu se iartă şi lasă scris în testament să nu fie îngropat, ci aruncat în mlaştină. Aceasta nu este o invenţie, pentru că multe vieţi de sfinţi redau o astfel de atitudine, mai ales la cuvioşi. În vieţile sfinţilor bizantini, sfântul cerea ca trupul său să fie lăsat în pustie drept hrană animalelor sălbatice. În vieţile sfinţilor ruşi însă este vorba de mlaştinile pădurilor ruseşti. Principalul meu consilier în legătură cu vieţile sfinţilor a fost soţia mea, care e specialist în domeniul aghiologiei.

Cum v-a venit ideea personajului din romanul „Laur” şi care este mesajul principal al acestei cărţi?

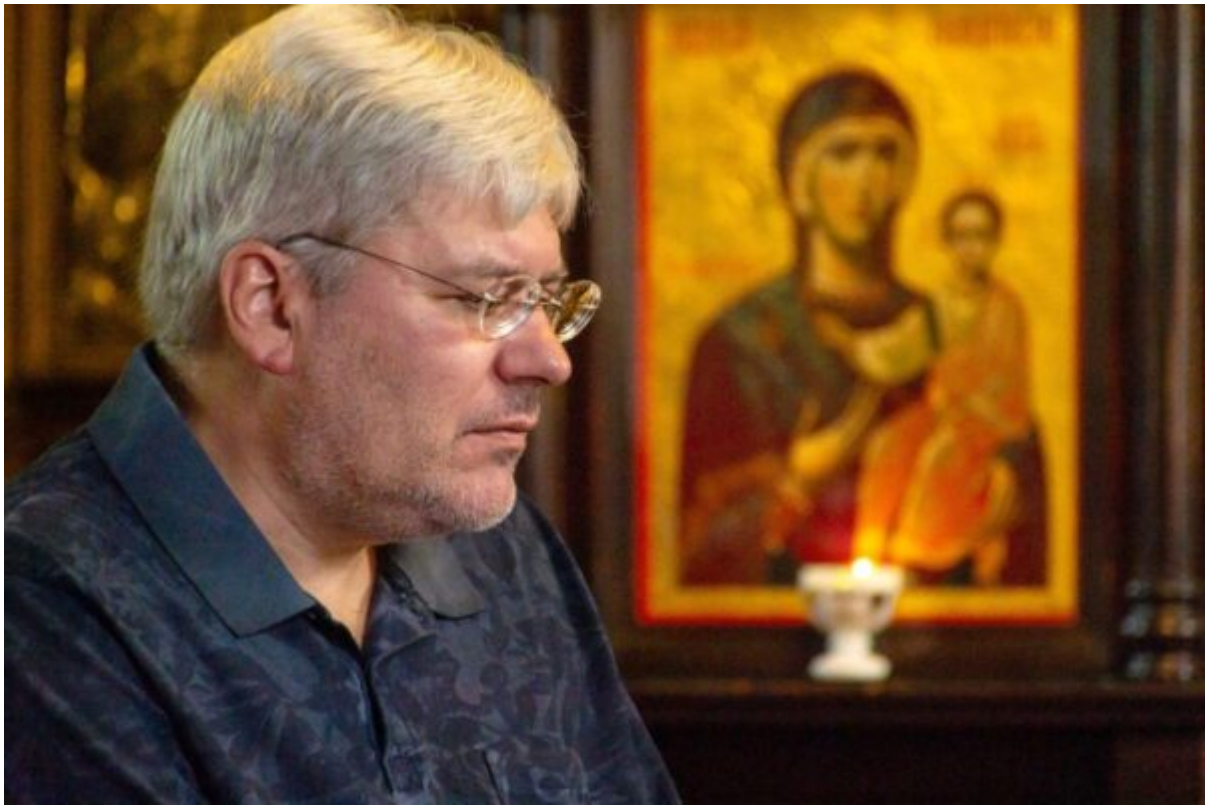
Pentru mine, „Laur” este o carte aparte, pentru că eu nu sunt aghiograf şi nu mi-am propus neapărat să descriu sfinţii. Eu descriu lumea în toată diversitatea ei, de la sfinţi până la criminali. L-am scris pe Laur pentru că am obosit foarte mult de ceea ce se publică şi se arată azi la televizor. Când această mizerie este arătată zilnic, mă întreb dacă cei care fac asta chiar cred că ne place aşa ceva?! Înţeleg că ei aşa câştigă bani, dar eu cred că ar putea câştiga şi mai bine dacă ar arăta ceva frumos. Mă întreb dacă reprezentanţii media ne consideră chiar atât de josnici? Sunt convins că oamenii nu sunt aşa şi că ar urmări lucruri frumoase dacă ar avea ocazia. De aceea, am decis să scriu o carte bună, frumoasă, în care, chiar dacă sunt descrise şi scene de cruzime, pentru că aşa este viaţa, până la urmă, să fie reprezentat un ideal. A fost foarte greu, desigur, pentru că nu poţi scrie astăzi biografii aşa cum se scriau odinioară, în Evul Mediu, vieţile sfinţilor. Literatura artistică se deosebeşte destul de mult de aghiografie. Literatura nu este predică. Mă pot folosi de anumite particularităţi ale literaturii care arată, descriu lumea. Mi-am stabilit ca scop să arăt că poţi trăi diferite lucruri şi poţi alege liber aceasta. Chiar dacă viaţa de sfânt este greu de urmat, omul poate tinde măcar spre ea.

Spuneam recent, când am conferenţiat la Timişoara, că nu cred în mişcările sociale. Odinioară, credeam că acestea sunt utile. Nu cred în revoluţii şi în lovituri de stat care vor să îmbunătăţească ceva, pentru că acestea înseamnă agresiune. Cred în lucrul calm, concentrat, dar nu cu poporul, cu statul sau cu vreun partid, ci cu omul. Am spus la conferinţă că acest lucru este realizat doar de două instituţii: Biserica şi literatura. Acestea sunt concentrate asupra omului concret. Putem aştepta îmbunătăţiri în societate, chiar dacă nimeni nu promite aşa ceva, doar ca urmare a îmbunătăţirii fiecăruia dintre noi. Această filozofie a mea o văd ca pe un personalism creştin, în afara oricărui partid şi a oricărei ideologii. Analizez orice lucru în funcţie de cât de bun sau rău este, adică din perspectiva binelui şi a răului. Perspectiva mea este una creştin-ortodoxă. Consider că nu trebuie educate popoare întregi. Nu trebuie să avem în vedere milioane de oameni sau state, ci omul. Tot ceea ce este mai mult decât un om, pentru mine, nu este demn de încredere. Ne aflăm aici lângă moaştele Sfântului Cuvios Serafim de Sarov şi îmi place să repet fraza acestuia: „Dobândeşte pacea şi mii în jurul tău se vor mântui!” Aceasta nu este o utopie, ci o realitate. Utopie e atunci când vrei să îndrepţi întreaga lume, adică pe alţii. După ce unii încearcă să îndrepte întreaga lume, alţii trebuie să îndrepte ce au stricat aceştia. Poţi îndrepta doar ceea ce este înlăuntrul tău. Ucide demonii din tine, pentru că ai suficientă treabă până la sfârşitul vieţii! Nu trebuie să faci asta la alţii. Acest lucru l-a spus foarte bine Sfântul Serafim.

V-a afectat în vreun fel personajul romanului „Laur” viaţa personală, mai ales după

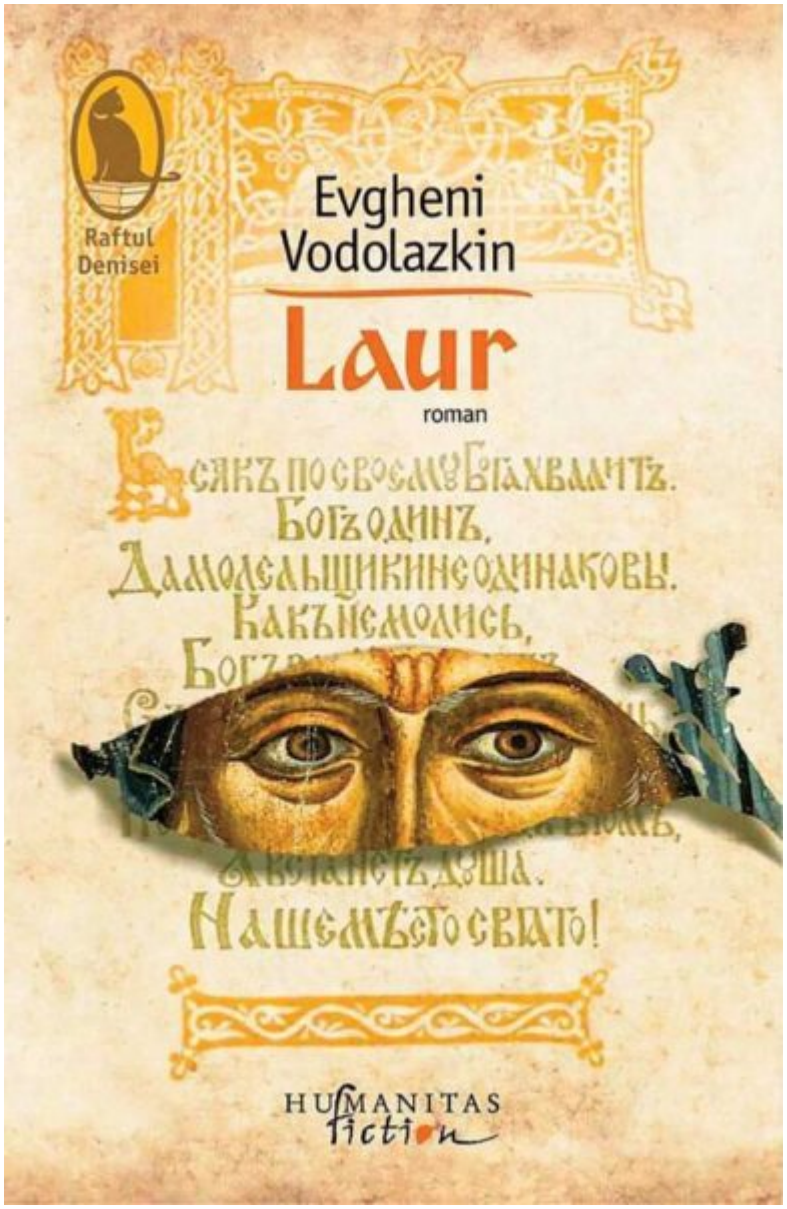
premiile primite?

Premiile cele mai importante pentru mine au fost scrisorile şi apelurile oamenilor. Spre exemplu, în una din călătoriile recente cu trenul de la Moscova către Petersburg, am fost abordat de o femeie căreia îi murise de curând tatăl. Mi-am dat seama că oamenii văd în mine personajul pe care l-am creat, chiar dacă eu nu am puterile acestuia. Nu pot respinge însă oamenii, aşa că am alinat durerea acestei femei aşa cum am putut. Am fost în Finlanda cu Tania, la o sesiune de autografe după o lansare. Acolo erau finlandezi, dar şi ruşi. La un moment dat, s-a apropiat de mine o femeie care mi-a spus că are o cunoştinţă bolnavă de cancer în stadiul IV, cu un copil de 11 ani. M-a rugat să-i scriu ceva încurajator. Nu-i puteam scrie că se va vindeca, pentru că asta ar fi fost doar o dorinţă de-a mea, nu şi o realitate. Am oprit atunci sesiunea de autografe, pentru că nu am putut ignora această dramă. Nu ştiam ce să scriu, dar nici nu puteam continua seara ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Mi-am amintit atunci una dintre minunatele cântări bisericeşti care spune că, „acolo unde Domnul voieşte, se biruieşte rânduiala firii”. Am scris acest verset în slavonă şi în rusă. Apoi mi-am dat seama că pot scrie ceva, chiar dacă aceasta nu este din experienţa mea personală. Am fost profund impresionat de această dramă. Este groaznic să mori, dar şi mai terifiant este atunci când rămâne un copil de care nimeni nu se poate îngriji mai bine decât mama lui. Am ieşit în seara aceea pe faleza din Helsinki şi am plâns. Mi-am dat seama cât de greu le este

ziarullumina.ro